

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות
והערות קצרות

ובדבור הוא עוסק בפי' כו' ובמח' הוא משיג כו' והמדות כו' במעשה ובדבור שהוא ת"ת כו' (צ"ע כונת פירושו מצות שבדומ"ח, ולמה חשיב רק ת"ת ולא שאר מצות שבדומ"ח. גם – המדות שייכות למח' ג"כ והם מצות אהו"ר – וע"ל ספ"מ). כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למע' (להעיר מתו"א חייב אינש הב' ס"ב ג'). ת"ת שכנגד כולן (פאה א' א'. וע"ל ספ"ה בהערה).

פרק ד ועוד יש לכל נפש אלהית שלשה לבושים שהם מחשבה דבור ומעשה של תרי"ג מצות התורה שכשהארם מקיים במעשה כל מצות מעשיות ובדבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצות והלכותיהן ובמחשבה הוא משיג כל מה שאפשר לו להשיג בפרד"ם התורה הרי כללות תרי"ג אברי נפשו מלובשים בתרי"ג מצות התורה. ובפרטות בחי' הב"ד שנפשו מלובשות בהשגת התורה שהוא משיג בפרד"ם כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה. והמדות שהן יראה ואהבה וענפיהן ותולדותיהן מלובשות בקיום המצות במעשה ובדבור שהוא ת"ת שכנגד כולן כי

מ"מ, הגהות והערות קצרות – עם פענוחים

ובדבור הוא עוסק בפירוש כו' ובמחשבה הוא משיג כו' והמדות כו' במעשה ובדבור שהוא ת"ת כו': צ"ע כונת פירושו (מהו הצורך לפרש) מצות שבדיבור ומחשבה ("בדבור הוא עוסק בפירוש כל תרי"ג מצוות והלכותיהן, ובמחשבה הוא משיג... בפרד"ם התורה"), דלכאורה ה" לו לכתוב סתם (כמו בנוגע למעשה – "כשאדם מקיים במעשה כל מצות מעשיות") שמקיים בדבור ובמחשבה כל המצוות שבדיבור ובמחשבה; ולאידך, כשמפרשם למה חשיב רק ת"ת ("בדבור הוא עוסק בפירוש כו' ובמחשבה הוא משיג כו' בפרד"ם התורה"), ולא שאר מצות שבדיבור ומחשבה. גם: למה כותב "המדות... מלובשות בקיום המצות במעשה ובדבור", ולא במחשבה – הרי המדות שייכות למצוות שבמחשבה ג"כ כשם ששייכות למצוות שבמעשה ובדיבור משום שעל ידם באים לקיום המצוות, ויתירה מזה, המדות עצמם הם מצוות – מצות אהבה ויראה – ועיין לקמן ספ"מ. כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה: להעיר מתו"א מג"א ד"ה חייב אינש הב' ס"ב ג'. ת"ת שכנגד כולן: פאה פ"א מ"א. ועיין לקמן ספ"ה בהערה ד"ה אמרו רז"ל.

1) ראה גם "לקוטי פירושים" כאן. 2) ושם (נה, סע"ב): "אף דדחילו ורחימו הם ג"כ מתרי"ג מצות אעפ"כ נקראין גדיפין ("כמו שכנפי העוף אינם עיקר כו") להיות כי תכלית האהבה היא העבודה מאהבה". – ולכאורה כוונת רבינו שעפ"ז יש לתרץ מ"ש "המדות... מלובשות בקיום המצות", כי, אף שהם ג"כ מצות, מ"מ, נקראים גדיפין שאינם העיקר כו'. 3) ושם (צח, ג): "אין כל השגות של הנשמות שוים, ויש בהם מדרגות ומעלות אין קץ... (ולכן מי שדי לו בפרק א' שחרית ופרק א' ערבית שדי לו במשל זה לערך ההשגה של שרש נשמתו), והיינו דוקא כשא"א לו לעסוק כו' שזו הוראה שדי לו בזה (או דכיון שא"א לו ועוסק כל מה שאפשר לו ישלים לו הקב"ה לבוש ומשל להשיג על ידו מה שצריך להשיג... אבל מי שאפשר לו לעסוק בתורה זהו הוראה שנושמתו מבחי' שיוכל להשיג הרבה למעלה". – ולכאורה כוונת רבינו לבאר שזוהו גם הפירוש ב"כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה", ש"יכולת השגתו" היא הוראה על "שרש נפשו למעלה" (וראה גם "לקוטי פירושים" כאן). 4) נדפס לקמן ע' נ.נ.

לקוטי פירושים

שלשה לבושים שהם מחשבה דבור ומעשה: מה שלפעמים כותב אשר מתדומ"ם הם בדוגמת חב"ד חג"ת ונהי"ם או חב"ד ז"א ומלכות – אין בזה סתירה, כי, המחשבה היא לבוש השכל, דבור לבוש המדות (ו"א), ומעשה גילוי לבוש המלכות. או במלות אחרות: השכל מתגלה במחשבה, המדות (בעיקרם) בדבור, וכח הגילוי בנפש בעיקרו מתגלה במעשה. והרי הלבוש והמלובש מתאחדים. וק"ל.

(אגרות קודש זו"ת ע' תקנח)

ובדבור הוא עוסק בפירוש כו' ובמחשבה הוא משיג כו': לכאורה הו"ל להוסיף בנוגע לדיבור – מצות שבדיבור, ובנוגע למחשבה – מצות שבמחשבה (אמונה, אהו"ר וכו'), וכן (ע"ד שכותב בדיבור) שחושב בפירוש כל תרי"ג מצות והלכותיהן. וי"ל בדוחק – שמפרש רק החידוש שנוסף בדיבור על מעשה ובמחשבה – על דיבור ומעשה.

(תניא בצירוף תי"ח וכ"י ע' רסז)

הרי כללות: לכאורה צ"ל "בכללות", וכבהמשך: "ובפרטות". (שם)

בחי' חב"ד שנפשו מלובשות בהשגת התורה כו' והמדות שהן יראה ואהבה כו' מלובשות בקיום המצות במעשה ובדבור: כדא"פ: חב"ד מלובשות בעיקר בקיום מצות שבחב"ד, ויראה ואהבה – בקיום מצות יראה ואהבה, אבל זה מבואר כבר ממש"נ לפנ"ז בכללות – ואינו מוסיף אלא חידוש. (שם)

השגת התורה שהוא משיג בפרד"ס כפי יכולת השגתו ושרש נפשו למעלה: זהו ביאור על מה שאין השגות כל בני"ש שוות, ולא עוד אלא שאפילו השגות צדיקים העובדים את ה' כל ימיהם ג"כ חלוקות הן, שהביאור בזה הוא, שחלוקים ביכולת השגתם ושרש נפשם למעלה, אבל אין בזה נפק"מ להאדם (לידע שרש נשמתו), בנוגע להתמדה ושקידה בלימוד התורה כדת הניתנה לו בהלכות תלמוד תורה.

(אגרות קודש חס"ז ע' שנו)

יראה כו' מלובשות בקיום המצות במעשה כו' כי כו' היא שרש לשס"ה לא תעשה: צ"ע הכוונה – שהרי אין בהן מעשה.

(תניא בצירוף תי"ח וכ"י ע' שט)

האהבה כו' מ"ע כו' והיראה כו' ל"ת (להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז ד' ו'. פי' ליד יסוה"ת ב' א'). אין להם קיום אמיתי (היינו שאין להם חיות כו' הידור מצוה כו'. אדנ"ע). שהם רמ"ח אברים דמלכא (). כל תועבת ה"א שנא (דברים יב' לא'). כמ"ש בזהר (עיין הקדמה). בכבודו ובעצמו (מל' דא"ס ועצמות דא"ס שלפה"צ. אדנ"ע).

האהבה היא שרש כל רמ"ח מ"ע וממנה הן נמשכות ובלעדה אין להן קיום אמיתי כי המקיימן באמת הוא האוהב את שם ה' וחפץ לדבקה בו באמת ואי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא כביכול כמ"ש במקום אחר. והיראה היא שרש לשם"ה לא תעשה כי ירא למרוד במלך מלכי המלכים הקב"ה. או יראה פנימית מזו שמתבושש מגדולתו למרות עיני כבודו ולעשות הרע בעיניו כל תועבת ה' אשר שנא הם הקליפות וסמרא אחרא אשר יניקתם מהאדם התחתון ואחיותם בו הוא בשם"ה מצות לא תעשה. והנה שלשה לבושים אלו מהתורה ומצותיה אף שנקראים לבושים לנפש רוח ונשמה. עם כל זה גבהה וגדלה מעלתם לאין קץ וסוף על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן כמ"ש בזהר דאורייתא וקב"ה כולא חד פי' דאורייתא היא חכמתו ורצונו של הקב"ה והקב"ה בכבודו ובעצמו כולא חד כי הוא היודע והוא המדע **16** וכו' כמ"ש לעיל בשם הרמב"ם. ואף דהקב"ה נקרא

מ"מ, הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

האהבה כו' מ"ע כו' והיראה כו' לא תעשה: להעיר מהל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ו. פירוש ליד הל' יסוה"ת פ"ב ה"א. אין להם קיום אמיתי: היינו שאין להם חיות כו' הידור מצוה כו'. אדנ"ע. שהם רמ"ח אברים דמלכא: . כל תועבת ה' אשר שנא: דברים יב' לא'. כמ"ש בזהר: עיין הקדמה בערה ד"ה אורייתא וקוב"ה. בכבודו ובעצמו: מלכות דא"ס ועצמות דא"ס שלפני הצמצום. אדנ"ע.

לקוטי פירושים

רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברים דמלכא: ראה תקו"ז ת"ל.

(לקוטי ביאורים בספר התניא ע' נ)

היראה היא שרש לשם"ה לא תעשה כי ירא למרוד כו' או יראה פנימית מזו שמתבושש מגדולתו כו': להעיר מפירוש להרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ב.

(הנחה בסה"ס תשי"ג ע' 182)

שלשה לבושים כו' גבהה וגדלה מעלתם כו' על מעלת נפש רוח ונשמה עצמן כו' דאורייתא וקב"ה

כולא חד: במה שהעיר שגם על ישראל נאמר כן - הנה: הלשון בישראל הוא: "ג' קשרין מתקשראין" - דדברים נפרדים ג"כ מתקשרים; "ישראל אחידן ביי"י" - שהפי' בזה הוא כמשי"כ בוח"ג רס, סע"בי. ועוד עד"ו. ועייג"כ תניא פל"ט בנשמות דאצי: וליבטל כו' וליכלל כו' ע"י קיום התוהמ"צ. ועייג"כ שם פכ"ג במעלת התורה בזה אפילו על המצות, ובהגהות הצ"צ לשם.

מאמר השגור ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד - לע"ע לא מצאתי לו מקור. ואולי נשתרבו מהמאמר ג' קשרין הנ"ל. ואפילו את"ל שנמצא - השינוי שבמאמר המובא בתניא מוזכרים רק שנים, מכריח לפרש שהאחדות של השלשה אינה זו של השנים, כ"א ע"ד אחידן ביי' הנ"ל.

(אגרות יודש ח"ד ע' שטז)

(5) בהל' ת"ת שם: "תכלית היראה היא לירא ולהתבושש מגדולתו למרות עיני כבודו ח"ו לעשות הרע בעיניו לעבור על אחת מכל מצות ה' אשר לא תעשינה בין ל"ת של תורה בין של ד"ס ח"ו. ותכלית האהבה היא העבודה לעבדו מאהבה ובשמחה לעשות נח"ד לפניו שאמר ונעשה רצונו בקיום מ"ע של תורה או של ד"ס". ובפירוש ליד שם: "היראה". קודמת לכל המצות, שהיא מן המלך לא יעבור על דבריו. . היראה יש לה תועלת גדולה במצות ל"ת, והאהבה יש לה תועלת גדולה במ"ע". ולכאורה כוונת רבינו גם למה שמוסיף שם, שמלבד התועלת שבהם בקיום מ"ע ומל"ת, יש גם אהוי"ד שלמעלה משייכות למ"ע ומל"ת - "אהבה בלי עבודה היא אהבה בתענוגים להתענג ולשמוח בה' והיא מעין עוה"ב וקבלת שכר קיום מצוות (הל' ת"ת שם), "לא נתנו כל המצות אלא כדי שנגיע בהם לזו המדרגה, כדכתיב ובהרתי בחיים למען תחיו וגו' לאהבה את ה'". לא נצטוינו בכל המצות אלא כדי שנגיע בהם ליראה, שנאמר ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה את ה' אלקינו. . והיא היראה האמיתית ולא יגיע אדם לה אלא אחר עשיית כל המצות" (פי' ליד שם). (6) בקונטרס העבודה פ"ב ע' (15). (7) לעיל ע' יוד". (8) בהמשך תער"ב ח"ב ע' תתקכד (ועוד) - בביאור לשון חז"ל "בהגש"פ" "לא ע"י מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו כו'".

(1) לכאורה כוונת רבינו ששם מבואר באופן אחר - שרק היראה למרוד כו' היא שרש לשם"ה ל"ת ("שהירא מן המלך לא יעבור על דבריו. . והיא קידמת לכל המצות"), ואילו היראה שמתבושש מגדולתו ("כשיתבונן במעשה האל-ו ישיג מהם גדלו וידע שהוא ברי' שפלה קלה כו'"), היא "היראה האמיתית". (שבאה אחר עשיית כל המצות. . ועל זה נאמר ויצונו ה' לעשות את כל החקים האלה ליראה", "שלא נצטוינו בכל המצות אלא כדי שנגיע בהם ליראה" (המ"ל). (2) ראה לקי"ת נצבים מו, א. חז"ג עג, א. (3) חז"ג ז, ב. (4) ושם: "ישראל אחיד לון קוב"ה כו' לאתאחדא ביי' ממש ויהיב לון אורייתא קדישא בגין לאתאחדא בשמי" (המ"ל). (5) נדפסו בס' קיצורים לתניא (ע' יט ואילך).

ולגדולתו אין חקר (תילים קמה' ג'). למתב"כ (הקדמת ת"ז פתח אלי'). כדכתיב (ישעי' מ' כח'). וכתיב (ישעי' נה' ח'). ע"ז אמרו (מגילה לא'). גדולתו (כ"ה: יל"ש תילים תשצ"ד, פיה"מ אבות ד' ד'. פחד יצחק כ"מ שא"מ גדולתו נ"א גבורתו". נוסח ויתן לך. לעיין בד"ס. עיין בעין צופים איי הים על הע"י. וסרה קושית הנוב"י מהד"ת או"ח כ').

אין סוף ולגדולתו אין חקר ולית מחשבה תפיסא ביה כלל וכן ברצונו וחכמתו כדכתיב אין חקר לתבונתו וכתי' החקר אלוה תמצא וכתיב כי לא מחשבותי מחשבותיכם. הנה על זה אמרו במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה מוצא ענותנותו וצמצום הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן ובצ"ופי אותיות תנ"ך ודרשותיהן שבאגדות ומדרשי חכמינו ז"ל. בכדי שכל הנשמה או רוח ונפש שכנוף האדם תוכל להשיגן בדעתה ולקיימן כל מה שאפשר לקיים מהן במעשה דבור ומחשבה וע"י זה תתלבש בכל עשר בחינותיה בשלשה לבושים אלו. ולכן

מ"מ. הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

ולגדולתו אין חקר: תילים קמה' ג'.
לית מחשבה תפיסא ביה' כלל: הקדמת תיקוני זהר פתח אלי'.
כדכתיב: ישעי' מ' כח'.
וכתיב: איוב יא' ז'.
וכתיב: ישעי' נה' ח'.
על זה אמרו: מגילה לא"י.

גדולתו: כן הוא - גדולתו (ולא כהגירסא שלפנינו במגילה שם: "גבורתו") - ביל"ש תילים רמז תשצ"ד, פיה"מ להרמב"ם אבות פ"ד מ"ד. פחד יצחק בערכו (ושם: "כל מקום שאתה מוצא גדולתו, נ"א: גבורתו"). (פסיקתא זוטרתא עקב יו"ד, יז. בחיי עקב יו"ד, יח. עבודת הקודש ח"ג פי"ב. שלי"ה פ' קרח (שנז, רע"ב) ופ' עקב (שעא, א). רוקח בהקדמה"י). נוסח ויתן לך (במקום שאומרים זה בוינתן לך"י). לעיין בדקדוקי סופרים"י. עיין בעין צופים"י איי הים על הע"י"י (שדוקא גירסא זו מדוייקת"י). - וע"פ גירסא זו סרה קושית הנוב"י ביהודה"י מהד"ת או"ח סי' כ' (שהקשה על הגירסא שלפנינו - "גבורתו" - "למה נקט . . לשון גבורה ולא לשון גדולה").

(9 יז, א. 10) "כל מקום שאתה מוצא גבורתו של הקב"ה אתה מוצא ענותנותו" (וראה הערה הבאה בפנים). (11 ציונים אלה - נעתקו מהערת רבינו בסה"מ ה"ש"ת ע' 40. תש"ח ע' 228-9. 12) כ"ה בהערת רבינו הנ"ל. 13) ושם, שבכת"י: גדולתו (ומציין בהערה ש"לא מצאתי לזה חבר רק בסדר ויתן לך למוצאי שבת הנדפס בסידורים"). 14) כ"ה בכת"י, ואולי צ"ל (כבהערת רבינו הנ"ל) שדה צופים (למגילה שם). 15) ושם: "כל מקום שאתה מוצא גדולתו, זה הנוסח יותר נכון, לפי המקראות המובאים רא"י ע"ז, דאלו לנוסח גבורתו יקשה דמקראי דמייתי ליתא לשון גבורה, רק ענין רוממות, והיינו גדולה". 16) בהערת רבינו הנ"ל: "ו(א"כ) אין צורך למה שנדחק בנוב"י ביהודה"י (ושם) ש"בא ליתן טעם למה מפטירין זה (כי כה אמר ה' דם ונשא גו') ביה"כ . . לענ"ד הטעם הוא הואיל וביה"כ הוא . . גמר דינו של אדם . . וזה גבורה . . ולכן אנו מזכירין . . שבמקום גבורתו שם ענותנותו להתנהג גם עמנו במדת ענוה להעביר על המדה . . לכן נקט . . שם לשון גבורתו").

לקוטי פירושים

אורייתא וקב"ה כו' חכמתו ורצונו של הקב"ה והקב"ה בכבודו ובעצמו כולא חד כי הוא היודע והוא המדע וכי: ובפרטיות יותר: "הוא היודע והוא המדע" שקאי על אורות בכלים דאצילות, ואילו חכמת ה' בתורתו שהיא חד עם "הקב"ה בכבודו ובעצמו", היא למעלה מזה. ועצ"ע.

(סר"ש תש"ן ח"א ע"י 265 הערה 44)

וצמצום הקב"ה רצונו וחכמתו בתרי"ג מצות התורה ובהלכותיהן כו' ולכן נמשלה התורה למים כו' יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה ממקום כבודה שהיא רצונו וחכמתו יתברך כו' ומשם נסעה וירדה כו': לכאורה צריך ביאור, הרי זה שהתורה ירדה מלמעלה למטה מובן גם בלי המשל דמים, ומה מיתוסף בהבנת הענין דירידת התורה מלמעלה למטה ע"י המשל דמים.

ויש לומר הכוונה בזה, דכמו שמים, זה שירדים ממקום גבוה למקום נמוך הוא לפי שגם כשהיו במקום גבוה אין להם שייכות להמקום (הגבוה) שנמצאו שם, ואדרבה, זה שבטבעם הם נמשכים למקום נמוך דוקא מורה על שייכותן דהמים (גם בהיותן במקום גבוה) למקום הנמוך, כמו"כ הוא בתורה שנמשלה למים, דזה שירדה מלמעלה למטה אין זה שמקומה הוא למעלה ובירידתה למטה היא נמצאת שלא במקומה, כי אם, שמקומה האמיתי (גם בהיותה למעלה) הוא למטה - שזהו מצד שרש התורה כמו שהיא מושרשת בהעצמות, שנתאוה להיות לו דירה בתחתונים דוקא'.

ויש לומר שזהו מה שמדייק בתניא "שהתורה ירדה ממקום כבודה" - שהגם שמצד הגילוי דתורה, זה שהתורה היתה למעלה הוא לפי ששם הוא "מקום כבודה", מ"מ, נמשלה התורה למים, דמה שהיו תחלה במקום הגבוה הוא רק שנמצאו שם - כי, זה ש"מקום כבודה" למעלה הוא רק מצד הגילויים דתורה, ולא מצד עצמותה. ואולי יש לומר, דזהו שמדייק "מקום כבודה" (ולא "מקומה") - כי כבוד שייך לגילוי'.

(סר"ש מוקטס ח"ד ע"י ר' וויצ'ר)

6) תניא פ"ב בהגהה. 7) ובפרטיות - ישנם ג' דרגות: כמו שנמשכה בסדר השתלשלות - עיקרה למעלה (וכל מה שנמשכת למטה יותר היא מתצמצמת יותר); כמו שהיא מצד או"ס הבל"ג - בכל מקום בשוה (ראה המשך תרס"י ע' כג); וכמו שהיא מצד העצמות - דוקא למטה. 8) דראה לקמן ע' (ב) הערה ד"ה התורה שנתנה מימין (המ"ל).

לקוטי אמרים

נמשלה התורה למים (תענית ז'. בברייתא ב"ק פב. וכו' נסמן בעה"כ לסה"ד). צרורה בצה"ח את ה' (ל' הכתוב ש"א כה' כט'. ועי' אגה"ק כט'). כמ"ש (ש"ב כב' ג'. תילים יח' ג'). וכתוב (תילים ה' יג'). אמרו (אבות ד' יז'). עוה"ב הוא שנהנין מזיו השכינה (ברכות יז').

נמשלה התורה למים מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך כך התורה ירדה ממקום כבוד שהיא רצונו וחכמתו יתברך ואורייתא וקודשא בריך הוא כולא חד ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. ומשם נסעה וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות עד שנחלכשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה שהן רוב מצות התורה ככולם והלכותיהן ובצרופי אותיות גשמיות בדיו על הספר עשרים וארבעה ספרים שכתורה נביאים וכתובים. כדי שתהא כל מחשבה תפיסא בהן ואפי' בחי' דבור ומעשה שלמטה ממדרגת מחשבה תפיסא בהן ומתלבשת בהן. ומאחר שהתורה ומצותיה מלבישים כל עשר בחי' הנפש וכל תרי"ג אבריה מראשה ועד רגלה הרי כולה צרורה בצרור החיים את ה' ממש ואור ה' ממש מקיפה ומלבישה מראשה ועד רגלה כמ"ש צורי אחסה בו וכתוב כצנה רצון תעמרנו שהוא רצונו וחכמתו יתברך המלוכשים בתורתו ומצותיה. ולכן אמרו יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חי עולם הבא כי עולם הבא הוא שנהנין מזיו השכינה שהוא תענוג ההשגה ואי אפשר לשום נברא אפי' מהעליונים להשיג כי אם איזו הארה מאור ה' ולכן נקרא בשם זיו השכינה אבל הקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה כלל כי אם כאשר תפיסא

לקוטי פירושים

התורה כו' היא רצונו וחכמתו יתברך כו' ומשם נסעה וירדה כו' בהשתלשלות העולמות כו': התורה היא (רצונו) וחכמתו ית' - קאי על בחי' חכמה דאצילות, כמובן מ"ש לפנ"ז "דאורייתא היא חכמתו כו' כי היא היודע והוא המדע וכו'", שזהו בחכמה דאצילות; ומשם נסעה וירדה כו' בהשתלשלות העולמות - קאי על ירידתה בעולמות בריאה יצירה עשי'; חלק הדרוש והרמוז שבתורה - בעולמות בריאה ויצירה, וחלק הפשט - בעולם העשי'. והכוונה בירידה זו - ככל ירידה שהיא צורך עלי' - שעי"ז יתגלה העצם דתורה"י (שלמעלה גם מחלק הסוד שלא ירד לבי"ע אלא נשאר באצילות"י).

(מל"ש ז"ה ע"י 14 ואילך)

לית מחשבה תפיסא בי' כלל כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצותי': מפשטות הלשון "כי אם כו' בתורה ומצותי'" משמע שכל שאר הענינים - גם רעותא דלבא, וגם הביטול דקבלת עול - אינם תופסים בהעצמות ממש. (טה"ז מל"ש ז"ה ע"י צה הערה 20)

9) ושתי דיעות בה: לפי הע"ה (הובא כנגיד ומצה בתחלתו) - רמו ביצירה ודרוש בבריאה, ולפי המ"ח (מס' חייב הנשמות פ"א מ"ב) - דרוש ביצירה ורמו בבריאה (הובא ונתבאר בלקו"ד ח"ד תשע"א, א). 10) ראה גם לקו"ת ויקרא (ה, ב) שעי' האותיות והפסוקים נמשך מכח"י כתר שלמעלה מהחכמה. 11) תניא פ"מ בהגהה (נו, רע"א). לקו"ת שם.

מ"מ הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

נמשלה התורה למים: תענית ז"י. בברייתא ב"ק פב. וכו' - נסמן בערכי הכינויים לבעל סדר הדורות¹⁸. צרורה בצרור החיים את ה': לשון הכתוב ש"א כה' כט'. ועיין אגה"ק סי' כט'¹⁹. כמ"ש: ש"ב כב' ג'. תילים יח' ג'. וכתוב: תילים ה' יג'. אמרו: אבות פ"ד מי"ז. עוה"ב הוא שנהנין מזיו השכינה: ברכות יז'²⁰.

17) ושם: "למה נמשלו דברי תורה למים דכתיב הוי כל צמא לכו למים, לומר לך מה מים מניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך אף דברי תורה כו" (תוכן דברי אדה"ו כאן). 18) ושם (ערך מים (תורה)) מציין עוד מקומות שבהם נזכר שהתורה נקראת בשם "מים", "אין מים אלא תורה" (אבל לא שנמשלה למים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך, כבתענית) - "סוכה פ"ה (נב, ב). ב"ק סוף פ"א (יז, א). (דף) פ"ב. ע"ז פ"א ה' ב'. ב"ר וכו'". ומקדים רבינו הציון לב"ק (דלא כבעה"כ שמקדים הציון לסוכה, וב"ק יז, א) בהדגישו "בברייתא ב"ק" - שבב"ק נאמר זה בברייתא ("דחניא . . אין מים אלא תורה"). 19) ושם (קמט, סע"ב ואילך): "רצון העליון ב"ה . . כתר עליון . . נתלבש בתרי"ג מצות התורה וז' מצות דרבנן . . המצות הן ע"מ כמו עמודים (תר"ך עמודי אור) נצבים מרום המעלות הוא רצון העליון ב"ה עד הארץ הלזו החומרית . . ודרך עמודים אלו עולין הנר"ן שלו עד רום המעלות לצרור בצרור החיים את ה', פי' להיות צרורות ומלוכשות באור הכתר הוא רצון העליון ב"ה וכו'". 20) "העולם הבא אין בו כו' אלא כו' נהנים מזיו השכינה".

לקוטי אמרים

מ"מ הגהות והערות קצרות נב

כאשר תפיסא ומתלבשת (לכאורה קאי גם על דו"מ דלעיל). דאורייתא - חד (נסמן בהקדמה. צ"ע דאין מזה ראי' על מצות, וכנ"ל פכ"ג). כמ"ש (שה"ש ב' ו'. ח' ג'). התורה שניתנה מימין (דברים לג' ב'. ברכות סב.). שהיא בחי' חסד (עיין סוכה מט: (להעיר מפע"ח סוכות רפ"א החסדים נק' ימין)).

ומתלבשת בתורה ומצותיה אזי היא תפיסא בהן*) ומתלבשת בהקב"ה ממש דאורייתא וקב"ה כולא חד. ואף שהתורה נתלבשה בדברים תחתונים גשמיים הרי זה כמחבק את המלך ד"מ שאין הפרש במעלת התקרבותו ודביקותו במלך בין מחבקו כשהוא לבוש לבוש אחד בין שהוא לבוש כמה לבושים מאחר שגוף המלך בתוכם. וכן אם המלך מחבקו בזרועו גם שהיא מלוכשת תוך מלבושיו כמ"ש וימינו תחבקני שהיא התורה שנתנה מימין שהיא בחי' חסד ומים:

(*) בכ"י ליתא תיבת בהן.

לקוטי פירושים

מ"מ. הגהות והערות קצרות - עם פענוחים

כאשר תפיסא ומתלבשת: לכאורה קאי לא רק על מחשבה ("לית מחשבה תפיסא . . כי אם כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי"), אלא גם על דיבור ומעשה דלעיל - ("שתהא כל מחשבה תפיסא בהן) ואפי' בחי' דיבור ומעשה שלמטה ממדרגת מחשבה תפיסא בהן ומתלבשת בהן".

דאורייתא וקב"ה כולא חד: נסמן בהקדמה. - צ"ע, דאין מזה ראי' על מצות, וכנזכר לקמן פכ"ג שבמצוות נאמר ש"רמ"ח פיקודין אינון רמ"ח אברין דמלכא", ובתורה נאמר "אורייתא וקב"ה כולא חד, ולא אברין דמלכא לחוד כפיקודין", וא"כ, זה ש"אורייתא וקב"ה כולא חד" אינו ראי' להאמור לפנ"ז ש"כאשר תפיסא ומתלבשת בתורה ומצוותי" (לא רק בתורה אלא גם במצוות) אזי היא תפיסא . . בהקב"ה ממש".

כמ"ש: שה"ש ב' ו'. ח' ג'.

התורה שניתנה מימין: דברים לג' ב'. ברכות סב"י.

שהיא בחי' חסד: עיין סוכה מט: (להעיר מפע"ח שער חג

הסוכות רפ"א: החסדים נק' ימין²¹).

התורה שנתנה מימין שהיא בחי' חסד ומים: הטעם שמדייק "חסד ומים" (אף שלענין נתינת התורה מימין נוגע זה שהיא בחי' חסד), הוא, כי ההמשכה מלמעלה למטה שבחסד היא באופן שהמעלה תופס מקום, וכמו ההשפעה של איש החסד, שבזה שהוא משפיע לזולתו (המשכה למטה) נרגש החסד דהמשפיע. משא"כ ההמשכה שמלמעלה למטה דמים היא באופן שהם מניחין מקום גבוה והולכין (דוקא) למקום נמוך¹². וזהו שמוסיף שהתורה היא בחינת (חסד ומים), דזה שהתורה ירדה מלמעלה למטה הוא בדוגמת ירידת המים¹³ שמוניחין מקום גבוה, שעיקר התורה הוא דוקא למטה.

(ספ"ח מלוקט ח"ד ע' רז)

12) לשון הגמרא - תענית ז, א. 13) וזה שאומר (גם) בחינת חסד - הוא ביאור על זה שהתורה היא "ימינו", ואולי יש לומר, דזה שהתורה היא בכל מקום בשוה (כנ"ל הערה ז) שייך לזה שהתורה היא בחינת חסד - חסד בלתי מוגבל, שלכן המשכתו היא בכל מקום בשוה; וזה שהתורה היא דוקא למטה הוא בחינת מים דתורה, ככפנים.

21) "התורה ניתנה בימין, שנאמר מימינו אש דת למו". 22) ושם: "מאי דכתיב פי' פתחה בחכמה ונורת חסד על לשונה, וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד כו". 23) ועפ"ז: מ"ש "וימינו תחבקני" הוא מפני ש"ימין" הוא השם שבו נקרא החסדים (ולא רק שהיא בחי' חסד).